

KÉSZ REGÉNY (IV.)

BRASNYÓ ISTVÁN

Tehát ebben a fehérségben mintha egy kis zavarosat fröcsköltek volna a szemem közé, úgy jött ki a dolog, hogy olyan valami lehetek, ami eddig még nem volt, vagy inkább hol volt, hol nem volt, akit azon a néven is emlegethetnek, hogy az egyszeri ember. Az egyszeri ember az esernyővel...

És ha még ettől sem cserélődött ki bennem a váltott gyermek ugyan mi lehetne az ezt követőkről a véleményem, ha nem az, hogy haszontalan összevisszaság, csak a vakvarjú nem látja: a kemence paraszában szokott lezajlani a csere két világ között, habár én nem voltam elvarázsolva, csupán annyi rémlett föl bennem, hogy nemigen kellhetek én sem ennek, sem amannak a világnak, hiszen az egyik az egyik, a másik meg a másik cipőmet látott neki kifűzni, úgyhogy végül ott maradtam fehér harisnyában, ezt pedig utólag húzhatták a lábamra, akár a haldoklónak, és hogy ehhez is illet volna tartanom magamat?

– Itt elválnak útjaink – szóltam (talán magamhoz), amikor a cipőzsinór kettőbe vágott, miként egy szappandarabot. – A tudatom a kovászban maradhat a kemencében, de ez a még valamirevaló felem kitart a pecsétnyomó sarkában caplatva a fehérlő záporesőben; egy deszkaajtó irányába fut előttem vagy előlem: ezt utóbb majd meg is kérdezhetem tőle, vajon melyik vélekedésem volt a helytállóbb? Most különben sem tudnám megállítani, talán csak oly módon, ha rávetődnék a lábszárára, mintha veszett kutya ragadta volna meg, és lerántanám a sárba, bár ehhez olyan sebesen szedte a lábát, hogy ez olyan lett volna, mintha valaki a száguldó kerék küllőit szeretné megszámlálni. És aztán mily hirtelen ugrott be az ajtó mögötti hodályba, hogy kész szerencsémnek tekinthettem, miszerint az ajtó nem befelé, hanem kifelé nyílt, mert odabenn még képes lett volna nekivetni a hátát, csupán azért, hogy megszabaduljon tőlem, s mehettem volna vissza, belecsúsztatni lábam a fehér harisnyába, bár lehetséges, hogy úgy elégedettebb lettem volna, miközben egyetlen észrevételemet teszem a frissen megmos-

datott kenyerek illatában: – Jaj, de régen tamburáltam! – és már helyezkednék is törökülésbe, úgy fészkelődnek a fenekemmel, mint ha nyomban kézhez is kapnám a hangszeret, amelyről fantáziálok.

Hanem emitt, a deszkaajtó mögött! A deszkák résén át olyasfajta surrogás hatolt be, mintha az ember klozetban talált volna menedéket, de ennek ajtaját, függetlenül ott-tartózkodásától, nekilátnának meszelni, s a jelen pillanatban már ketten is vagyunk itt, s azt sem tudjuk, hova legyünk egymástól. De itt legalább nem ken szét bennünket a zápor, semmiképpen sem juthatunk Agg Halál sorsára, habár ki ismerheti pontosan az ő sorsát? Lehetőséges, hogy még idejében lependerült a gyász kocsi bakjáról, amint fölsejlett előtte az átmeszeléssel járó pusztulásának esélye: Hogy a fene! No, nézd csak! – morgolódott, s öregesen megnyújtott, lassú léptekkel futni kezdett, olyan sebességgel, mintha könyvben lapozgatna elmélyülten, s egy megnyalozott ujjú lapozás egy lépést tenni ki, ott látná magát a lapokon lépésről lépésre ábra formájában, ahogy egyik kezében a botját viszi, a másikat meg a kalapja tetejére szorítja, mintha a nagy sebesség szele lesodorhatná a fejről. – Csak ide ne jöjjön közénk harmadiknak! – töprengtem, mintha csakugyan klozetba szorultunk volna a pecsétnyomóval. Vagy legföljebb kikiabálnánk neki, hogy: „Foglalt!” „Megtelt!”, vagy mit tudom én, mit.

No de, persze, nem jött. Egyből Süketpuszta felé vehette az irányt, mintha lenne ott keresnivalója, mert eredetileg lehetséges, hogy érvényben volt a velem való rokad, de csupán akkor, amikor ott jártam, most már nem hiszem, hogy elismerték volna ennek az ottaniak a hitelét: elsakkozott ő mindent Úrfival a tűzhely lapján az üres bögrék közt, és ha lett volna templomtorony, mostanra már biztosan meghúzták volna a harangokat, ha nem is annyira a temetés miatt vagy Agg Halál föltételezhető lelki üdvéért, akkor a várható jégeső eltérése céljából, pedig még nem is lett volna mit elvernie, hát pusztán a gyakorlat miatt, hogy el ne apadjon vagy rekedjen a hangjuk, mert semmi rosszabb sem lehet annál, mint ha az ember megsejti, hogy néma harangok alatt él. A haranglábnak ugyan volt egy fityegője, de annak a köteléért senki sem kapkodott, úgyhogy az már egyvégtében néma volt.

– Most az egyszer alaposan kifulladtunk! – mondtam a pecsétnyomónak, aki a táskáját igyekezett kimenteni a nedvesség karmai közül. – Ha még száz lépés lett volna, én már ide sem érek... – szuszogtam az ajtón belül, pedig mennyivel kényelmesebb lett volna fehér harisnyában és törökülésben tamburálnom, bár a tamburaszónak nyoma sem volt a levegőben, inkább pálinka szagát éreztem; meg vagyok győződve róla, hogy a pecsétnyomó ezzel az undoksággal élt. Mivel semmit sem szólt, megint én közöltem vele észrevételemet:

– Ezt, hallja, mintha szarból főzték volna! Ennek épp olyan a szaga! Ezért is vagyok én minduntalan azzal, hogy klozetban vagyunk, és folyton feszengek, hogy több helyem legyen.

– A ruha megy összefelé rajtad, mert megázott! – fizetett ki ezzel a silány megjegyzéssel.

– Ennek akkor sem lehet ilyen bűdös szaga! Ezt csak a pálinka adhatja ki magából! – ragaszkodtam megállapításomhoz.

– Majd megmondom mindjárt, hogy hova dugdosd az orrodát! – kezdett el erre gorombáskodni velem.

– Hé, én úgy vettem észre, hogy eddig magázódtunk, most meg már tegeződünk? Nem szokásom nekem senkivel sem ilyen gyorsan összebarátkozni! Isten ments! – tiltakoztam a hangvétele ellen; akkor nem is a pecsét-párnát meg a pecsétet féltette ő annyira abban az ökörbőrből vagy bivalybőrből készült táskájában! Én meg még azzal voltam: retteg, hogy elázik a pecsétpárna!

– Senki sem hívott, nem lehet egy szavad sem!

– Magát sem hívta senki sem a gyászmenetbe!

– Miért, tán tégedet hívtak? Lakodalomba szokták hívni az embert, te meg még uraltatnád magad!

– A rosseb! – mondtam. – Hát hogy lehet magával kijönni?

– Sehogy!

– Biztosan a kocsmában ülne egész nap, ha lenne.

– Ha lenne! De nincs.

– Hogy valaki ennyire mereven viszonyuljon önmagához! Mintha zsákutcába nézne befelé, csak hogy tudja!

– Te meg, jobb lesz, ha nézel innen kifelé! Az az ilyennek az orvossága!

Ha most nálam a tambura, függetlenül attól, hogy fehér harisnya lett volna a lábamon, alaposan a képébe sóztam volna a húros felével, akár valami teniszütővel... Ám az a felem a tudatommal most egészen másfelé járt, trónolt valahol nekivetkezve, mintha épp most söpörték volna ki a kemencéből: hogyhogy, hát akkor mégsem járt eredménnyel a csere? Valami hiba támadt a kréta körül, és én mindörökre megmaradhattam váltottnak?

Végül is ki lenne képes elmenni ezen? Ki adhatna nekem erről pecsétés papírt, mintegy magára vállalva kétértelműségemet, berekesztve vele e bizonyult helyzet labirintusát, értésemre adva, hogy hiába is loholtam a pecsétnyomó sarkában, ő az én ügyemben teljesen illetéktelen: illetéktelen lehet ő a világ valamennyi dolgában, akárcsak az öreg irodista a csapongó betűivel – hiszen ehhez nekem nincs is szükségem írásra, amit összeírhatnának nekem, az bennem íratlanul is verdes, talán mellkasom ketrecében, időről időre mindenesetre érzem a csiklandós szárnyak érintését, úgyhogy nem is tudnám pontosan megmondani, igazság szerint mivel lenne a legtanácsosabb táplálkoznom!

Eszembe jutott az a frissen főtt leves, hogy talán a májdarabok meg a rizsszemek! – hogy ezek talán még idejében csillapíthatták volna a verdesés

dobpergésszerű iramát: hanem kinek dobolhattam én odabenn, úgyszólván a lelkemben, mint aki csődületet szeretne támasztani – ám ezektől, akik eddig eszembe jutottak, csak minél távolabb, híján voltam ugyanis a kimondottan nekik szóló közölnivalónak, meg aztán hol volt itt akárki is a pecsétnyomón kívül?

A pecsétnyomó itt annyira otthonosnak látszott, akár a helyiség sarkába támasztott répavilla; hogy kimondottan ez lett volna a lakása? Én meg csak betoppanak ide, váratlanul és köszönés nélkül, és még kérdéseket is teszek föl, ahelyett hogy ráéreznék arra, miszerint itt aligha lehet helye észrevételnek, a leghelyesebb egyenesen az, ha egyszerűen semmit sem veszek észre, még a dobszó pergését is igyekszem magamban csendesíteni, pedig annak irama van, mintha csupán azért futottam volna, hogy valami módon a birtokába kerülhessek.

– Jé – mentem közelre hozzá, és bámultam bele a képébe –, én csak most ismerem meg magát! Mintha eddig szekrénybe lettem volna zárva; megértheti a dühömet! – mondtam, de itt mintha végképp elakadtam volna a mondokámban.

Hogy erre szólt volna valamit? Dehogyan szólt! Csak állt valami vakablak félfájának támaszkodva, mintha azon át hallgatná, csendesedik-e már az eső – ah, ez az ember talán arra várt, hogy fölforrjon a mésztej, pedig nem is rakott alatta tüzet, hol is rakott volna? Talán abban az üzemanyagos hordóból szabott kályhában, amelyre nehéz lett volna rámondani, hogy az lehet a szeme fénye! Talán azért volt ott, hogy akárkiben tudatosítsa, mennyire átmenetileg tartózkodik ezeken a rozsdamart, ájulásos helyeken vagy az egész földkerekségen, ha-ha! – de akkor mit kezdhetne akárki az olyan magasatos pillanat megsejtésével, mint amilyen a tulajdon világra jötte: hiszen esetemben nem erről volt-e kezdettől fogva szó? Hát most milyen világra? – ezt azonban már nem kérhettem számon az árva pecsétnyomón.

Annyit máris láthattam belőle, amennyit láttam, hogy itt kétségtelenül valami újabbnak kell elkezdődnie az én részvételemmel, mert ami itt van, ezt a leghelyesebb lenne félreértésként értelmezni, háttal fordulva felé tenni föl a kérdést: no, ugyan mit tarthatok a hátam mögött? Ez lenne a valódi meglepetés!

Ehelyett azonban az jutott eszembe, hogy ma még nem is hallottam kutyaugatást, pedig a biztonságérzetem teljes egészében ehhez a hanghoz kötődött, jöjjön bármilyen messziről is, mintha épp az öblös csaholások tartották volna bennem a lelket, úgyhogy ebből eredően aligha találok bármi csodálkoznivalót is azon, ha a lélek már eltávozott volna belőlem, és magam csupán mint maradvány tartózkodom itt, bánatos befolyásolásképpen a még esetleg hozzám idomulni igyekvő cselekvésnek, s ez is mintha a hónom alól dugná ki a fejét, nem is ütődve meg azon, hogy íme, a léghuzat-

ban leestem a ruhaakasztóról, és valami más kiterjedés foglalta el a helyemet, és én most miféleiben találhattam magamat, miként az ékezet, amelyik alól hiányzik a betű, s így jelentése sem lehet. Azt csupán másik személyben tartom elképzelhetőnek, hogy mindez velem megy végbe, mint amilyen a süketpusztai hurkatöltés vagy – hogy a magasból tájékozódni tudjak – a fára mászás.

Tehát az odafönről zuhogó mésztej mégiscsak elmossa majd valameylest eredetemet, ez mások pusztá emléke marad, semmi kézzelfogható vagy bizonyítható: énrám ugyan senki sem fogja rám bizonyítani egyértelműen azt, miszerint valóban létezem is! A létezés kizárólag a múlt időben lezajló folyamat, a jelenben édeskevés a jelentősége: hogy valaki majd megáll, és elgondolkozik sorsom fölött! Amikor semmit sem tud róla, mert nem vagyok tovább a szeme előtt... Azt pedig nem engedhetem meg, hogy valaki más telepedjen így is keservesen szűkös állagomba – no, jó, a ruhaakasztóra fölküzdheti magát, Úrfi és Agg Halál árnyéka közé, valahogy közvetlenül a dinamitrobbanást megelőzően, ami végeredményben kiválthatta e rettenetes szerteszóródásunkat, úgyhogy most szinte valamennyien egy-egy üres falat tapogatunk magunk előtt, úgy érezvén, hogy menthetetlenül rátapadtunk, épp ide skiccelte föl körvonalainkat a robbanás, s ezt kellene most fehérre átrajzolnia a mésztej záporának, de ez már ekkorra alighanem sikerült is, jobban nem is sikerülhetett volna.

– Most mit akaszamétozkodsz ott? – szólt rám otthonában a pecsétnyomó, látva, hogy a falat tapogatom, tenyeremmel meg térdemmel simogatom, ameddig csak elér a kezem, a lábam, ha csukott szemmel melléje lapulok. – Az ajtó amott van, ne is tegyél úgy, mintha nem találnád, mert majd rögtön teszek róla, hogy egyből megtaláld! – ennyire szűk látókörű és elutasító modorú ember volt ez! Pedig én csupán azt igyekeztem kitapogatni, hogy – mindent egybevetve – miként is járhattam volna egy másik helyen. – A tulajdon árnyékkal akarnál hergelőzni? Azért az illem itt még fölötte áll az ilyesminek!

– Eszem ágában sincs! – szisszentem föl a gonoszságára. – Éppen csak ki szerettem volna próbálni valamit! – Most lássak neki elmagyarázni az értetlen fejének, hogy minek is lett volna ez a próbája? És hogy aztán jót nevesen rajtam?

– Nehogy ott maradjon nekem a nyoma! Még ha kívül csinálnád!

– Nem pecsétnyomóval dolgozom én! – adtam meg neki a magáét.

– Hát mi mással dolgoznál? Talán kettétört kukoricacsutkával? Istenöcsce! Annak is lehet pecsételni a végével. Láttam is már olyat, hivatalos irat alján...

– Csakhog én dinamitruddal gondoltam!

– Ho-hó! Nem lesz az egy kicsit hosszú neked?

– A méret nem számít. Azt hiszem, egész kötegyeni dinamit robbant bele a képembe az imént! – közöltem, akár valami Nobel-díjas tudós. – Ezért ennyi engemet is megillet!

– Hogy nekiess a falnak?

– Én csak a tapadási fölületemet próbálgattam rajta. Hogy mekkora lenne a vetülete a vakoláson, ha nekicsapódnék.

– Majd mindjárt meglátod! – mondta.

Ebbe azonban nem mentem bele, nem hagyhattam magamat, hogy elbánjon velem, úgyhogy nekiálltunk dulakodni és fogásokat próbálni ki egymáson; nem mondom, tudott egypárat, meg is szorongatott alaposan, de nem volt képes kimutatni a fölényét, csak mérgesített, úgyhogy arra gondoltam végül, álmában fogom leszúrni, mégpedig úgy, hogy a gumibélyegzőjével egy nagy, sötétkék pecsétet nyomok a mellkasára, ahol a szívét sejtem, ha egyáltalán ott a szíve, ám ha mégsem ott lenne, akkor a homlokára is, úgy többé biztosan nem lesz egy szava sem, pedig most megállás nélkül ezt nyögdécselte, ahogy erőlködött: Istenöccse! Istenöccse! – én meg csupán arra ügyeltem, hogy össze ne érjen a két tenyere a hátam mögött, mert akkor valóban igaza lesz.

Közben pedig szuszogta rám azt a bűdös cefrét, amit álló nap nyakalhattott, és tátogatta a száját, mintha belém akarna harapni, nem is mertem államat a vállának feszíteni, mert úgy a fogával akár le is téphetné a fülemet: egyetlen gondom az volt, miként szabadulhatnék meg tőle, de egészen sértetlenül, ő pedig csak erőlködött, hol az egyik, hol meg a másik lábát emelve a levegőbe. Első ízben álltam így szemtől szemben valakivel, aki valami miatt fontosnak találta, hogy erősebb legyen nálam, számomra viszont hátrányos volt, hogy ez mégiscsak az ő fészke – de akkor miért itt kezdett ki velem, ahogyan a pók tenné a tulajdon hálójában; vagy csak itt ébredt föl a természete? Az úton, a gyászmenet nyomában még nem mutatta ennek tanújelét: igaz, azóta az idő alaposan átmeszelte a magunkról alkotott ot-tani képet, és igencsak meglepődnék azon, ha visszatérve bármit is úgy találnék, ahogy akkor láttam, az égre verdeső templomi lobogókat követve – attól tartok, semmit sem találnék ott, és hogy az út is jóval előbb elkanyarodna, ismeretlen irányba, amerre még sohasem jártam.

Eközben meg fújtatott csak egyre, mintha el szeretne kábítani azzal a borzasztó szagával, és igen közel lehetett már ahhoz, hogy ez sikerüljön is neki, már nemigen találtam magamnak támasztékot sem a talpam alatt, sem a levegőben, a testét meg szinte elveszítettem, kezem-lábam kalimpált, fogódzó után kapálózott, s ekkor elkezdett pergetni a tulajdon tengelye körül, akár a forgószél: így akadt a kezembe táskájának a füle, úgyhogy most már azzal együtt pörgetett, amíg csak meg nem érezte a súlyomon, hogy mostanra eléggé elkábulhattam, és akkor egyszerűen kipenderített a desz-

kaajtón, amelyet – miként már említést tettem róla neki is – oly fáradságos volt elérnem a nyomában, és most ismét kívül voltam, mintha sohasem lettem volna belül, csakhogy akkor a táskája füle miként került a kezembe, mintha ez lenne számomra az egyedüli fogódzó a mostanra már a korábbinál jóval szélesebbre tágult, mészfehér égbolt alatt.

Csak mihez kezdhetnék most ezzel a tölem annyira idegen táskával! És amilyen hülye volt vagy részeg, észre sem vette, hogy ezt is velem együtt kihajította! A bőréből legföljebb megfejtethetném a cipőmet, vagy tartathatnék benne akármit, ha bármim is lenne... Habár a pecsét meg a pecsétpárna benne kell hogy legyen, s ha ez így áll, akkor mától kezdve magam is adhatok ki hivatalos papírokat, bármennyire is nehezen tudom elképzelni magam a hivatal szerepében.

Habár akadna-e valaki, aki másképpen gondolja, ha én egyszer odaütöttem a papírra az ellentmondást nem tűrő pecsétet! Bátorkodna-e valaki is kétségbevonni azt, amit a tulajdon szemével lát, illetve máris e kétely esetleges következményei tolulnának a szeme elé? Miként járna velem jobban a világ?

Tehát máris a messzire ható terveim, amelyek elől bűn volna meghátrálni! Istenöccse!

Ott álltam elmeszelve vagy -rajzolva a fekete táskával a kezemben, mint aki frissen érkezett valahonnan, és nem képes itt egyből kiismerni magát, és az első gondolatom a koros irodista volt: vajon ő hogyan vészelte át ezt az ítéletidőt, amely az eleveneket mésszel öntözte, miként a holtakat, és a mész szagából vissza is maradt valamennyi az ember szájában, amit nagy harákolás után bele lehetett volna köpni az égalj irányából fújó szélbe – ám ezt a táskával a kezemben nem tehettem meg, mert ha meglát valaki, micsonda benyomás alakulna ki rólam? – kerekedett bennem fölül az önfegyelem. Inkább irodát szerettem volna érni, minél sürgősebben.

Kétszer is körülfutottam egy épületet, amelyben az irodákat gyanítottam, már-már úgy tettem, mintha nem találnám a bejáratát: a falak szinte az imént ereszkedtek alá a magasból, némi kék árnyalat sütött át rajtuk, akár a gomolyfelhők taréján, s az egyik oldalon lépcső vezetet fölfelé – vajon ho-

vá? És hogy mekkora volt itt a csend: akár az oltott meszes hordóban, az ember nem is hallhatott mást a saját szuszogásán kívül. Nos, valóban elérkezett-e születésem napja, hiszen mintha önmagamat fújnám a világra, lelket igyekszem lehelni a tulajdon fehérségembe, ahogyan gubóból iparkodnék kibújni, hogy azután az egész látképet összerondíthassam, nekiessek legalább az ismeretlen föliratú gumibélyegzővel, mintha a kifehéredett lelkemet intézményesíteném, vagy csupán ceruzával firkantsak oda valami olvashatatlant, erről jobb, amarról meg bal kézzel, mintha az aláírásom lenne, s közékük illesszem az előbb mélyen a pecsétpárnába nyomott bélyegzőt –

miként a szentlélek két szárnya közé magát a lelket, amelyről senki sem föltételezhette volna, hogy ennyire tintakék, pontosabban lila, a moshatatlan tinta lilasága árad el rajta, máris mutatván, hogy egyáltalán nem könnyű a megtisztulás, és ritka az olyan alkalom, hogy valaki ennyire kimondottan a semmiről induljon, szinte kifutópályának használja elrugaszkodásához.

Azonban micsoda szélsőséges időpont! Az evilági hivatalok immár zárva, s így kívülrekedve a rácsos ablakokon! (Mintha kezdettől fogva jobb szerettem volna rácsok mögött.) Ha legalább a kulcslyukat lepecsételhetném, mint aki ellenirodát szándékozik nyitni a világ vagy a Mindenség háta mögött...

A zörgetésemre a sötét háttérből mégis előtűnik az irodista, ott látom a (szintén) rácsos üvegajtó mögött – talán valami mélységből merült föl, vette a fölszínre érdeklődése, mert az ajtón kívülről fényes sárgaréz lakat: erre az emberre rázárták az erődöt, nem is csoda, hogy nem tudott akkor kijönni, amikor annyira vártuk az esti konyhában, miközben itt álldogálhatt az üveglap mögött, sóvárogva a kinti világot, amennyiben épp ez az a hely és ugyanarról az irodistáról van szó, immár egy későbbi időpontban, habár korábban sohasem láttam, és csupán most lett előttem világos, hogy miért. Ami kiemeli, az ugyanakkor rabbá is teszi: kétoldalt szemem magasságában arcomhoz emelt tenyérral láthatom csak az üveglapon keresztül, s az irodista is ugyanígy tesz odabenn, azzal, hogy ő tenyerét a fülkagylójához emeli, talán azt jelezve, hogy beszéljek, vagy azt, hogy egyáltalán nem hall – mindezek után azonban nem is csoda, hogy zűrzavar szakadt érzékeinkre, most már csupán az marad meg kérdésesnek, vajon messze járhatok-e a helytől, ahová jutni szerettem volna, erre az égvilágon semmi sem utal, habár arra sem, miszerint az én esélyeim kisebbek lennének, mint akárki másé, igaz, egyelőre senki más nincs a közelben, és nem is vagyok tisztában a mások esélyeivel, miként a magaméival sem, ennyire frissen megfestett állapotomban; afféle Isten öccse, vagy mit tudom én, micsoda.

Egyedül a lélek a biztos, vagyis a fekete táskában levő gumibélyegző lenyomata, s ebből annyit nyomhatok magamnak, amennyi eszembe jut. Egy napon majd mindenütt az én lelkem lesz látható, kétoldalt elálló, kunkori bajusszal, ami a szárnyát jelképezné meg azt mutatná, hogy kiszabadultam a fogásból, s hogy ez miként mehetett végbe, arra fülel az irodista a rácsos ajtó mögött, meg arra, hogyhogy én kívül, ő meg belül, s miben lehet ennek a nyitja?

Ezt jelentheti egy mezei tégláégető elkallódott pecsétje, amely nekilát lelket lehelni a dolgokba, fölmérni a frissen meszelt világot, mintha beíratlan papíron indulna analfabéta hadjáratra, úgyhogy szinte mindegy a fölirata, elegendő annyi, hogy összefüggésben van a teremtéssel, az agyaggal, mert a szellem csak ráadás erre, annyival ugyanis könnyebb lesz: hogy hozzáad-

nak valamit, mire az veszít a súlyából, hogy esetleg itt lenne a megoldás, illetve valaminek mégis kell lennie valahol, ami megmutatkozik vagy kimutathatóvá válik.

– Érti ezt maga? – kiabálok be a rácson keresztül, az irodista az üveglap mögött meg csak bólogat, de hogy mire, ezt meg már én nem értem. – Hogy maga mennyire megöregedett! – meresztem ki a szemem, mintha a tulajdon képmásomat látnám ott belül, de nem tudok én ilyen nagy időt átkiáltani, lehet ez vagy fél évszázad is, és ez még a jobbik eset, különben sincs kedvem ily fiatalon az öregkori fényképeimet nézegetni, erre utóbb lesz még idő, jó sok időm lehet még itt, ebben a fehérben, ahol bizonyára épp idejekorán vetődtem partra.

Hogy elhessenem én magamtól ezt a képet! Hogy nyomban visszarendeződhessek a magam korába... Az egyetlen bizonyosba, a mindenképpen elmúltba, mert kár volna az időnek ekkora előnyt adni, amennyiben egyáltalán létezik, és épp mozgással mérhető, mert ami elmúlt, az már meg is állt, ugyan hová mozogna? Istenöccse, szentlélek, minden bizonnyal képzelődöm, és mindennek a tetejébe a képzelődésnek egyáltalán lehet-e valós, mások által is érzékelhető tárgya? És, különben is, van-e itt rajtam kívül valaki más?

Nos, erről nehéz lenne meggyőzni. Volt itt valaki, sőt, voltak itt többen is, valaki épp írógépen kopogott, eléggé akadozva, mert időnként nehezen akadt rá a megfelelő betűre, egészen járatlan lehetett a dologban, de mindenképpen iparkodott sűrűn teleírni egy papírlapot, miközben a többiek nem is figyeltek rá, azután lassanként el is szökdöstek a közeléből, az meg magára maradt a nehezen meglelhető betűkkel, de nem tágitott mellőlük, bizonyára ráment az egész napja, és mindössze csupán az az egyetlen lap! Kézírása talán reszketeg és roskatag lehetett, ám akkor is messzebbre jut, ha kézzel ír, vagy talán nem is létezett benne effajta szándék, hogy jusson valahova vagy valamire: elégedett volt a sorsával, úgy gondolta, még kihozhat belőle valamit.

De nem így én! Vagy nem jól figyeltem volna? Mert az afféle megállapítás sem lehet egészen helytálló, hogy rajtam kívül nem történt itt semmi, és csupán várom, hogy rámjöjjön, mint a bolondóra, nem kimondottan abban az értelemben, amivel az időt fejezik ki.

Ezeknek itt roppantul nehéz soruk lehet, hogy kénytelenek behúzódni előle a szélárnyékba, ahonnan a fülük hegye sem látszik ki, csak amikor gombolkozva meg a nadrágjukat ráncigálva – minden egyes rántásnál még lábujjhegyre is emelkednek – előjönnek, apad el a sajnálkozás az emberben: a komolytalan disznai, hogy ennyire kiveszett az eltelt időszakban a világból a szemérem! Ezt követően pedig már vissza sem néznek, hogy értenek ezek a saját fejük után menni! Mintha távoli látomás bontakozna ki a sze-

mük előtt a levegőben, ők meg tátott szájjal veszik feléje az irányt, s közben ilyesmit motyognak magukban: Angyalka! – hát értesülesek aztán vannak! Mintha nyúl nézne egyenesen a pirosló szemükbe, s vele aligha képesek bármit is kezdeni, mert elfut előlük, még mielőtt észbe kapnának.

– Hahó! – integetnek egymásnak a ködmönujjba bújtatott vastag karjukkal –, kapd már el, a kirelajzumát! Amarra, elébe, mert különben sohasem éred utol! – és szedik a lábukat, a legkisebb esélye nélkül annak, hogy egy nyulat beérhessenek. Ha más nem is, a pusztá szándék egyenesen megbabonázó! A kedvük, vagy nevezzük akárminek.

Most, hogy így elintéződött a meszelés, végre egy szusszanásnyi ideje lehet az embernek, s különben is még jókor rá kellene térni a tárgyra, amelyet váratlanul félbeszakított egy távolabbi és heves mennydörgés – habár ez még reggel volt, ám mindenképpen annyira váratlanul jött, hogy elakadt tőle a legtöbbjüknek a szava, nem csoda, ha egyszer minden más hangot elnyomott, és föl kellett hagyni a beszéddel, amíg végig nem hasította az ég-boltot, valahogy úgy, ahogy a dinnye héja reped, majd nyáron, mert még korai volna beszélni is róla, amikor el sem ültették, még a helyét sem sejtik, hogy hol fog erre sor kerülni.

Egyből látni tehát, hogy ez itt olyan népség, amelyiknek egyáltalán nem érdemes adni a szavára, a legjobb úgy, ha ott maradunk, ahol a beszéd félbeszakadt, hosszabb időre elterelődött róla a figyelem; egy ilyen albinóra, amilyenre én sikeredtem, a tartós meghökkenésükben ügyet sem fognak vetni, afféle kiegészítésnek vesznek két szó között, mintha csupán a hosszú pauzát lépném ki, hogy meddig is tartott, mielőtt hazafelé indultak volna: már az is csoda, hogy zavarodottságukban megtalálták a kiskaput, vagy nem akadtak föl a kilincsére, hogy aztán azt se tudják, miként szabaduljanak.

Ennyi az, amit tényként lehetne velük kapcsolatban fölsorolni, ha valaki, újonnan érkezett, még erre is ráér: nézik is az ablak függönye mögül, hogy vajon mire vergődik, mert annyi biztos, hogy a nevüket még jó ideig nem fogja megtanulni, hiába van ott a nyelvén, ha egyszer nem jut eszébe, s ez így éppen olyan, mintha ott sem volna vagy valaki mást értene alatta.

Úgyhogy okosabb dolog nem is juthatna az eszembe, minthogy hirtelenében elhatároljam itt magamat: sánc, palánk, lövészárók után kiáltanék, bár megtenné egymagában a futóárok is, amelyeknek a másik oldalán állok, magasan, miként a szakadék peremén – egykettőre eltűntök ti énelőlem, amint a nap megindul lefelé a semmibe vezető útján, és viszi magával az egész látképet, ha volnának színek, azok is mind sorra kialudnának, még ez a vacogatóan fagyos fehér is jégszürkére válna, illetve ez oly lassan megy végbe, hogy inkább csak árnyalódás, és nem elszíneződés, amelyben csupán egyetlen utat ismerek, az irodista látványához vezetőt, a saját nyomai-

mat, amely aligha rejteget magában bármilyen veszélyt is, emellett pedig miféle veszély leselkedhetne rám? Hogy a rémülettől összeroppedezek, és lepergek a tulajdon festett lábam elé, bele a néptelen futóárokba, mint afféle rég lejátszódott hadgyakorlat emléke, amelyen jómagam nem is vettem részt? A rémületnek ezeket a modulációit azonban nem is ismerem, egyáltalán képtelen vagyok kiismerni magamat a rémületben – bizonyára kezdettől fogva velem él, mint érhálózat vagy bőröm alá rajzolt rejtett térkép, amit különben egyáltalán nem állna módomban ide-oda hurcolászni, így meg ki gondolhatná, hogy mit viszek magammal! Egy egész világkép van a bőröm fonákján – és én egy gumibélyegzővel házalok, amelyről azt sem tudják, hogy a nap folyamán elveszett, és amíg elő nem kerül, a környékben mennyi, de mennyi dolognak szemernyi hitele sem lesz, állapíthatom meg intézményesített és könnyű lélekkel egy úgyszólván visszafordíthatatlan folyamatból, amelyről úgy érzem, kénytelen leszek otthonosabban rendezni, mielőtt egészen megkötné a szín frissen létrehozott alakomon.

Azért mégis elég nagy hűvösség szakadt itt a világra, s abban már-már biztos vagyok, hogy a szám, az istenverte ronda szám mégiscsak lilulni kezdett, mintha alkonyati sugár vetülne rá valami apró résén a mennyboltot lezáró fellegeknek, vagy – rosszabbik esetben – megcsókoltam volna a pecsétpárnát, hátha a színéről valaki mégis fölismer, vagy ennek alapján kénytelenek lesznek több hitelt adni szavaimnak, habár magam is tudatában vagyok annak, hogy a kételkedés viszi előbbre a világot – csupán azt nem tudni, hogy meddig, illetve a hasznomra válhat-e az a nagy előbbrejutás, és valakinek nem támad-e olyan ötlete, hogy a nyakamba zudítson egy nagy vödör, árokból (az iménti futóárok mélyéről) merített iszapos vizet, hogy: Hadd lám, mennyit visz el a színéből? – ám ettől csupán a szám változva még inkább lilára, s az arcom bőre ugrana össze redőkbe, valamerre a Hold vonzása irányába, s egész testemben tartósan így vetemednék, mire valamelyikük nagyot taszajtana rajtam:

– Nézd, ennek még a púpja sem a hátán nőtt, ahogy egy rendesnek! – kiáltaná, s ágaskodna a tövemben, mintha a fülemben akarna belenézni, s hunyorogna, miközben az erővonalak mentén kirajzolódó ráncaim az ő bőrére is kezdenének átterjedni. – Mi a fene mászik ki ebből? – söpörne végig többször is széttartott ujjai hegyével hevesen az arcán, ahogy a hangyákat szokták elkergetni. – Valami rovarirtó sugárzik belőle az ember képébe, vagy mágnessel vacakol, hogy összeakassza vele a másik pillantását! – Nem tudom azonban, hogy beérné-e ennyivel a „másik”, ennek a pusztá megállapításával; úgyhogy sokkalta helyesebbnek látom, ha kirtatok a már megtett utam mellett a rácsos ajtóig, s még egy kísérletet teszek vele, hogy bejussak az irodistához, s a bélyegzőt végre rászorítsam egy kölcsönkért fehér lapra, hogy így mintegy elhűtsem a rajta levő föliratot, világos nyomot

hagyva magam után a pecsétnyomónak, vagy üzenetet, amelyből már akárki érthet.

– Ez az! – csörtetek visszafelé (vagy ismét csak odafelé?), olyasféle mozdulatokkal, mintha a későbbiek folyamán majd köszvényessé válnék –, ezt kellene tudtára adnom az ajtón belül fülelőnek, ha másképp nem megy, hát a lakat kulcslyukába suttogva: hogy ez félig-meddig érvénytelenítési eljárás, elsősorban engem magamat illetően, aztán meg a bélyegzőt, ezt a kettőt valahogy egybe kellene vonni, ámbár tudom, még mennyire tudom, hogy senki sem szeretne magának bajt, de bizonyára akadna erre is valami lehetőség. Ha pedig semmi sem lenne belőle, végtére mégis marad üzenet, nem?

Habár az egész itt körülöttem egy adta nagybőjt, s én mintha most ennek a közepét szeretném megdönteni, ez mégsem fog oly ripszropszra végbemeni, függetlenül attól, hogy a bőröm alatt is valamiféle világképet vislek: egyedüli lehetőségem mégis abban merül ki, hogy beszivárgok, mint fényjelenség, vetület, elszíneződés, spektrum, ami viszont talán fölösleges is, mivel újonnan fölvetődött elképzelésem szerint az efféle rókaváraknak kellene hogy legyen még egy kijáratuk, ahol levegőzni járnak a vén skriblerék, miután tájékoztatásképpen magukra lakatoltatták az ajtót, ám ez csupán a velük szembenálló világnak szól, amely száz évig is képes eléldegélni a maga tévhitében, miközben hol nyargal már a valóság! Én meg pusztán hivatkozom rá, jelezvén, hogy ilyesmi is létezik, létezhet, de mindenképpen létezett valamikor, amikor a dolgok egyszerűbbek és könnyebben rendszerezhetőek voltak – egyszerűval, ehhez keresném én valamerről a visszautat, önmagam jelenségéhez viszonyítva is igencsak idegen formában, afféle félrebeszélés vagy kísértés, rémkép a fakép előtt, amelynél ilyen vagy olyan megfontolásból hagytak, és mennyire magába szállt itt hirtelen mindenki! Váratlanul eléggé rövid lejáratúvá lehettek a világban fölhalmozott ismeretek...

Csakhogy én mégsem ismeretelmélettel foglalkozni indultam el ide, ahol nyilvánvalóan egyelőre még a madár sem jár, lelki vonatkozásaimban lett volna előbb szükségesebb idomulnom e helyhez, mintha valami kulcsfontosságú szerepet szeretnék magamnak kerekíteni benne, habár tisztában kellett lennem azzal is, hogy közönség nélkül nem sokra fogok vele jutni, még annyira sem, mint amikor Úrfival meg Agg Halállal közösen adtuk elő jelenetünket a mennydörgés nyomán támadt hasadéokban a dinamitrobbantásról a gyászokcsiba fogott két lónak, pedig azok semmit sem láthattak az egészből, bár nekünk annyi is elég volt, hogy úgy éreztük, minden mozdulatunkat követik – csoda, hogy nem jutott eszembe, miszerint a legalkalmasabb volna fehér lófejet mintáznom magamnak a kovászból, ami akkor még korlátlanul a rendelkezésemre állt, habár azt a pofámat aligha bátorkodtam volna odatolni a gyászmenetbe, megfeledkezve a bensőmben levő, heve-

nyészve összegöngyölt batyuról, aminek mostanra vajon mi lett a sorsa, hiszen még mindig nem öklendeztem vissza, és a fagyosságon kívül fogalmam sem volt a lehetséges tartalmáról: no, de majd itt, amint fülöncsíptem az agg irodistát, bizonyára többre jutok a lehetséges apokrif tartalmát illetőleg, vagyis papírvágó késsel fogom kimetszeni a hasamból, miközben a sáros lé fröcskölve bugyog majd ki belőlem, mintha a megalvadt vérem lenne a barázdák hordaléktól, csigahéjtörmeléktől szemcsés sara.

Ez esetben már nem is mentem föl a lépcsőn, hogy a csillogó sárgaréz lakat elé járuljak, hogy peccétlila suttogással hátha fordíthatok zárszerkezetének állásán meg a magam helyzetén is, hanem alig sejthető mellékbejáratot keresem, azzal az elhatározással, miszerint itt próbálom meg bekönyörögni magam az előttem tornyosuló rejtély színfala mögé; még csak meg sem fordult a fejemben, hogy itt is dörömbölni kezdjek, hanem oly otthonosan nyitottam be, ahogy nemrég még konyhánk ajtaján – ha egyáltalán igaznak tekinthettem létezését abban a prenatalis homályban, ami élt bennem, vagy a jelen pillanatot megelőző eseményekkel kapcsolatosan elhatalmasodott rajtam –, s a magammal hozott fehér derengésben az első, amit megpillantottam odabenn, egy földgömb volt, s ettől majdhogy halálra nem rémültem.

– Csak én volnék – szóltam aztán gyenge hangon, megkocogtatva közben az oldalát –, semmi különös. – Az meg tanácstalanul meredt rám, vagy valahova a hátam mögé nézett mereven, az ürbe aláfoló kékes tekintetével, úgyhogy kénytelen voltam elforgatni a tengelye körül agyastejes mivoltát, hogy homlokára Szibéria kerüljön, az a mocsaras spenőtzöld, amelyet lejjebb beisznak a sivatagok. – Elnézést – indokoltam meg mozdulatomat e boldogtalan tágasság előtt –, de így, érzésem szerint, sokkalta inkább közös nevezőn vagyunk. Számomra ez van akkora élmény, mintha átléptem volna a kínai falon.

A helyet, ahol voltam, csupán hozzávetőlegesen lehetett volna kimutatni rajta, különben a helyiség mintha Szent Titkok Tára lett volna: mindenütt csupa aránytalanul nagy mérőeszköz, a glóbuszhoz méretezve óriásiak, azután dárdáikra fölcsavart poros zászlók, úgyhogy ezek között képtelen voltam meglegelni az összefüggést, talán nem is volt, csupán különös játéknak szánták az ide belépő számára: énrám mindig is különös játékokat kényszerítettek, hogy hadd érezzem magamat még épp időben sarokba szorítva.

Ám túljutva ezen a helyiségen, ahonnan háttal léptem ki, nehogy valami oktalan és hegyes tárgy dőlteben vagy röptében – vagy ki tudja, mi telik ki az effajta megmagyarázhatatlan rendeltetésű ütlegektől és szűrőeszközöktől – a gerincembe fúródjon (a hasamat vagy a mellkasomat már nem sajnáltam volna annyira, mert ott meg én hordoztam ismeretlen dolgokat, sőt,

sejtésem szerint, díszmadarakat, tárgyi bizonyítékait valaminek, hiszen nemrég még nem a táplálásukról akartam-e gondoskodni?), egy öregember szobájába kerültem, a tulajdonképpeni irodista lakószobájába: hogy ennek milyen kurvára rideg berendezése volt! Abból az öt dologból, amit ott láttam, süvített az agglegény rendszeretete, illetve vénkisasszonyos pedánsága: a magányos emberi egyedek ugyanis idővel már nem tudják pontosan meghatározni, egyértelműen azonosítani, hogy végül is mi lett belőlük – fiú-e vagy lány; csupán emlékeikben valamik, amikor még nem hágott a nyakukra a beletörődés, mint hághatna, teszem azt, nekem is. Érdekes, hogy miközben ezt a fél fordulatot tettem az ajtó sarkán, ez alatt a rövid idő alatt, miközben arccal a szoba felé fordultam, olyasmi is átfutott rajtam, hogy előbb-utóbb meg kellene házasodnom, bár a pontos okával nem voltam tisztában elhatározásomnak: ekként nyilvánulhatott meg bennem az emberiség iránt érzett gyöngédség? Vagy éppen mentesíteni szerettem volna magamat valamitől, mielőtt a dolgom helyrehozhatatlanul annyira bonyolulttá válna, mint akkor lenne, ha a helyiségben látható hosszú és hegyes eszközöknek valamelyike keresztülfúródva rajtam, odaszögezne az ajtószárnyra, és hagyján, még ha háttal feléje, mivel még az ilyen dolognak is léteznek elmélyültebb fokozatai, vagyis szemben a deszkával, mintha jókora pajzsot szabtak volna élém, amelyet már nem is én cipelek, hanem az cipel engem, ki-be vágódva a sarkán a léghuzatban.

A jelenségemből szerteszüremlő derengésben láttam az irodista vaságyát, fejjel az ablak felé, akár a ravatalt, amelyen átnyirkosodott és lapos dunnája pihegett, talán itt talált menedékre a mindent elárasztó, meszes riadalomban, alatta pedig vigyázásban megfeneklett gondolatként ott lett volna a helye az irodistának is, de nem volt ott, másvalahol volt – bizonyára szóltam már ezeknek az objektumoknak a rókavárszerű fölépítéséről, sőt, rendeltetéséről: de hogy én ily gátlástalanul ugorjak be ebbe a magasabb megfontolás alá tartozó hatalmi látomásba, anélkül hogy pontosan tudnám, merre a visszaút, ez ugyanis szerves létezés, ebből nem olyan egyszerű kikapcsolódni, miként a süketpusztai fölfordulásból vagy a döglött mészégi zuhataga alatt áthaladó gyászmenetből, az magában közről sem volt azonos a bünténnyel, ez itt meg már súrolja a határát, az irodista holmijának pusztá szemrevételezése, az asztalán az áporodott vízzel teli kancsóé; ha legalább egy mezei csokrot hoztam volna magammal! Kár, hogy még nem nyílanak a virágok, és azt sem tudnám egészen pontosan elképzelni, hogyan festenek bármiféle mezőben – mondjuk, a címerpajzs mezejében – hajlongva, amint virágot szedek, és a pecsétnyomó súlyos bőrtáskáját a térdem közé szorítom, hogy ne akadályozzon foglalatosságomban, és el se vesztsem vagy el ne hagyjam, hogy valaki más prédája legyen, aki úgyszemint tudna vele mit kezdeni. Igaz, én sem tudok, nekem csupán a pecsét át-

szellemülségére van szükségem, tulajdonképpen, a pecsét a hordozóm, és nem fordítva, miként a látszat mutatná, hogy én vagyok a pecsété, habár ennek az ábráznak minden terhe épp énrám hárul, és jobban tenném, ha ezzel az erővel dinamitköteget hurcolásznék magammal, s ez így is lenne, ha Agg Halál vigyázatlanul bele nem robbantja a semmibe, a pokolian nagyra kelt tésztába, mintha ismételten háborús élményt kívánt volna magának, ahogy épp robbanóanyaggal vadon halászik a Tiszán vagy a Dnyeperen, vagy valamelyik égbolton tükröződő sötét és zavaros áradású folyamon, méltatlankodva, hogy ez alig hoz valamit a konyhára, szerencsére a süketpusztai jégkorszak még ilyen körülmények között is eltarthat egy ideig – ennek a tömérdek mésznek a jegecesedése is nem annak a jele? Hogy az ereiben, a szívében érzi az ember – nem tudom, az irodista is így van-e ezzel, egy hosszú, folyosónyira innen, amelynek sötétségét fehér villózással annyira kitölti, mintha legalábbis a Hold fénye sütné a falára: hát fiú vagyok-e én még igazából, ha ennyire mértéken fölül árasztom magamból a lumineszcenciát? Mindez már képtelen arányokban fölkaparta zavarosságomat, talán ekkor a pecsétpárna lilája is beleoldódott valamelyest, illetve még közlelől sem vagyok tisztában a táská lehetséges tartalmával, mert mindeddig még nem volt alkalmam számbavenni, tulajdonképpen nem is akartam, úgyszólván talált holmiról lévén szó velem együtt, tehát mindenképpen meg szerettem volna valakivel vitatni, csak előbb talátnom kellett valakit, aki rosszhiszeműség nélkül szóbaáll velem. Ezért gondoltam az irodistára, emellett kíváncsi is voltam, nem annyira a véleményére, mint egyenesen a lappangó személyiségére.

Amennyit eddig ismertem belőle, az a vaságya volt, azután a vaságyán az ázott dunnája, továbbá az asztala a vizeskancsóval, a széke meg a fogásra akasztott nagykabátja, de azt nem is sejtettem, hogy a folyosó végén egy helyiségben lámpafényben időzik, mintha a világosság megbabonázta volna, akár az éjszakai rovar, s a fölnyitott fedelű tintatartóval a jobbán, tollal a kezében a lámpa üvege mögé mélyedt pillantással ügyet sem fog vetni rám, amikor a táskával a kezében belépek, odarendeződök az ajtónyílásba, mintha itt megállás nélkül tartana a félfogadás, tekintettel az előállt helyzetre. Ám egyszerűen milyen helyzet állt elő?

Amint fölretent vagy magához tért tüzes kábulatából, a léghuzatnál alig erősebb fúvással ellobbantotta a lámpát, és ott maradt a sötétben, én meg, elvakíva, azt sem tudtam volna pontosan megmondani, hogy hol, csupán attól tartottam, hogy a kezében szorongatott tollal megpróbál majd eltalálni, mintha el akarna ejteni, akár valami kőbor, éjszakai vadat, pedig én a táská titkán szerettem volna vele megosztozni, nekem már volt zsákmányom, beleépítve a sötétbe, ám neki fogalma sem volt arról, hogy mi az.

– Hol van? – hallottam ekkor a hangját erről is, meg arról is, valami kife-

jezetten sodró akusztikája lehetett ennek a helyiségnek, de nemigen merem volna mozdulni, nehogy nekiütődjek, elkapjon, vagy mit tudom én, minek kellett volna következnie.

– Nem tudom – leheltem lila számmal a levegőbe, meg – Ki hol van? – kérdeztem.

– Maga hol van – adta értésemre, hogy közöljem pozíciómat, mert mint-ha mindketten vakok lettünk volna!

Tapsoltam néhányat, miközben a táska fülét a fogaim közt tartottam, mert abban a pillanatban jobb hely nem jutott eszembe, és azt gondoltam, ennek alapján azonosítani tudja majd helyzetemet, de végül is nem tudta, hanem ehelyett fölfortyant:

– Ne tapsikoljon itt, inkább azt mondja meg, mint akar! Egyáltalán, mi-óta sertepegtél itt?

– Megvan annak már jó ideje – közöltem. – Csupán fölvilágosítást szeretnék kérni...

– Azzal nem szolgálhatok. Miként láthatja is, mára már betelt a mérték...

– Én soron kívül gondoltam...

– Sötétben nem tudok fölvilágosításokat osztogatni. Különben sem lát-tam a maga arcát. Egyáltalán, ki az ördög látta a maga arcát? Mi van a maga képével?

– Semmi – hazudtam, mintha valamit is le kellene tagadni belőle –, őszintén szólva még magam sem tudom. Tulajdonképpen csak körülírhat-nám, ha ennyivel beérné. – Azután még hozzátettem: – Vártuk ám magát vacsorára! Ha tudná, mennyire vártuk!

– Mikor is volt az? – kérdezte közönyösen.

– Tegnap! Nem is, tegnapelőtt – igyekeztem pontosan kiszámolni, hogy mikor.

– Akkor nem értem rá.

– Hát, hallja, jobb is, hogy nem jött – adtam máris tanúbizonyosságát idiotizmusomnak, mintha még mindig embrionális állapotban lennék, pedig ér-zésem szerint már nem voltam, ilyen irányú elhomályosodásom lezajlott, befejeződött, talpig átmeszelődtem új színnel, égszakadással, legföljebb régi, legendás ügyefogyottságom létezett még potenciálisan, szájhagyomány formájában, hogy amikor az egyszeri ember... – ám ebben sem lehettem azért holtbiztos, hogy kifejezetten én vagyok az: illetve voltam; milyen különös is ez, hogy a magam eddigi létezése mint befejezett és föltörhetet-len valami jelenjen meg előttem egy sötét irodahelyiségben, ahol nem is tu-dom, kivel beszélgetek, még kevésbé azt, valójában miről is, mert valahogy úgy fest a dolog, mintha házról házra járnék, abban a hiszemben, hogy előbb-utóbb majd csak hazatalálok, habár senki sem mutat hajlandóságot

az eligazításomra, mivel kölcsönösen kihullhattunk egymás emlékezetéből, az adott helyzet immár végleg levedlett és elhullatott bennünket.

Nem így azonban az irodistát, akit viszont csak egy villanásnyira láttam a lámpafényben, mert ő keményen tartotta magát valahol a sötét irodásarokban, ujjai között fölszentelt fegyverével, a tollal, amellyel bizonyára soha el nem mosódó határt tudott volna húzni mindenre, papírra, levegőre, sőt, attól tartok, még bőrre is, és ha most kedve tartja, egy sebes firkantással keresztülhúzhat, mint valami számoszlopot akármely fehér fölületen, és hiába lehet még a továbbiakban is kivenni a számokat s akár ellenőrizni is a műveletet: az attól kezdve érvénytelen, nincs mód a legkisebb érvényt sem szerezni neki.

Így fordulhat egyszerűen visszájára az ember jó dolga!

– Mindenről értesültem – állította a jelentőségteljes visszhangzás, a fenomen, amelyben az irodista lényét kellett sejtennem. – Engem akkor fogva tartott egy gondolat.

– Úrfi azt mondta, hogy biztosan inspekciónak érkezett. Ha még emlékszik Úrfira.

– A gondolatok nem inspekciónak – hárította el magától Úrfi elképzelését.

– Annyi minden föltételezhető a gondolatokról! – csillantottam meg intuícióm, mintha fájdalmat szeretnék okozni a helyiség sötétjének. – Hogy mi is például egy-egy gondolat vagyunk, és gazdátlanul merültünk föl itt, a sötétségben...

– Én ebben nem hiszek! – akasztotta el ábrándozásomat. – Én csupán a számokban hiszek!

– Én meg semmiben sem! – nyugtattam meg. – A hit rövid a teremtéshez képest. És mégis azt hozzák kapcsolatba az Igével vagy az eszmével. Pedig a hit sokkalta inkább lehet eszmeellenesség, vagyis egyértelműen téveszme.

– Ezzel majd csak a jövőben rukkoljon ki – kapott a szón. – Amikor esetleg nem lesz egyértelműen megadva, hogy kinek-kinek miben is kell hinnie. Addig jobb, ha kitart a semminél! – hívta föl a figyelmemet a semmineműje.

– Addig már nem lesz nehéz! – nevettem bele a semmibe. – Amíg hívés dolgában átfordul a világ! Mert maga például mit hinne énrólam, ha látna engem?

– Na látja, helyben vagyunk. Nem láthatom magát, tehát nem is vagyok köteles hinni abban, hogy itt van. Meggyőződésem szerint lehet akárhol, hiszen én még meg is kérdeztem, hogy hol van. Az, persze, egészen más dolog, ha maga sem tudja...

– De én magát mégis láttam egy pillanatig, és úgy tűnt, mintha megrettent volna ettől. Méghozzá annyira megrettent, hogy a levegő is összerán-

dult maga körül, és már semmiből sem állt ellobbantania a lámpáját – érveltem elszántan, mintha meg szeretném győzni, pedig nem is oly egyszerű valakit meggyőzni, matatni a hite körül: sokkalta kézenfekvőbb lenne odaütni a pecsétet annak az aljára, amit eddig összeírt, még lámpavilágnál, akármi is legyen az, mert ezzel mégis közelébb kerülhetnénk egymáshoz, bíró az egzekútorhoz, vagy már aszerint, hogy miféle szándék munkál egyikünkben is meg a másikunkban is, illetve épp itt volna a legnehezebb szint vallani, olyasvalami jönne ki ebből, mintha egymás bokájához bilincselnék a kezünket, és nekünk ebből kellene valamilyen értelmes idomot kihoznunk, úgyhogy én magam sem tudom, mi lehetne az, kitalálhatnánk ugyan valami furcsaságot, de az semmiképpen sem lehetne funkcionális, ezt kellett volna előadnom az irodistának, mivel ez valóban olyan gondolat volt, amely képes lenne huzamosabban fogva tartani az embert, mindvégig számolni kellene a másik akaratával, bármennyire is ne legyenek egy nézetten, mert akármelyikük egy rossz mozdulata nyomban dugába döntheti az addig fölhalmozott építményt: egy ilyen gúzsbakötés valóban szórakoztató lehet annak, aki nézi, de nem annak, aki a formáció része, habár a megoldás talán addig is vihető, hogy végül csupán a négy pucér bilincs marad, vagy a négy egymásba kapcsolt bilincs gyűrűje, ez volna a zsonglőri tökély, az ördöglakat megoldásának világcsúcsa, főként akkor, ha a bilincseket vissza is tudnánk hozni azon állapotukba, ahonnan a megoldás kezdetekor indultunk. Mostantól csupán egy lényeges dolog maradna hátra kettőnk ügyében, nevezetesen annak a kérdése, hogy az elmélet a gyakorlaton kívül bizonyítható-e bármi mással is, illetve hogy a kettő között van-e egyáltalán összefüggés? Ugyanarról szólnak, talán még ugyanabban a térben is, de nem ugyanabban, még csak nem is párhuzamos síkban – a mindenség kancsalítva néz ránk, nem: néz át rajtunk, valamerre máshová, amit mi a magunk szemszögéből nem is láthatunk, kívül esünk a törésnek a prizmáján, ám ugyanakkor a két képnek csak egymásra vetülve vehetnénk hasznát, már aki el tudná igazodni rajta; nos, annyi biztos, hogy ez nem az irodista a tollával vagy én a gumibélyegzővel, bár a kettőnk látása egybemosódva már nyújthatna valamit, ha koordináta-rendszerbe rajzolnánk be, egymástól függetlenül, amit az egymás számára láthatatlanból észlelünk.

Am hol határozzuk meg annak a koordináta-rendszernek a nullapontját, hogy szabadkézi rajzunkat egymástól függetlenül elkészíthessük, anélkül hogy akár egy pillantást is vetnénk a másik ábrájára, és csak a végeredményen ámuldoznánk, talán még rikkantást is hallatnánk, elsősorban afölötti meglepetésünkben, hogy ez mennyire kevés – nos, ebben a sötétségben még ennyi sem, előbb alighanem meg kellene tanulnunk látnunk vagy egyéb módon letapogatnunk egy képet, hőérzet vagy pusztá képzelet alapján: hogy miket össze nem fantáziálnánk itt, egymás bokájához bilincsel

kézzel; ám ha egyszer az a helyzet, hogy én nem vagyok képes elviselni másnak még csak a szagát sem!

Aztán már csupán azt éreztem, hogy az irodista a lábamra lép a sötétben, ahogy a gyerekeknek szoktak, hogy ne bírjanak elfutni, és gyufát lobbant a képembe, mintha a lámpa ki- meg a gyufa föllobbanása között alig telt volna számottevő idő, és még ő tesz úgy, mintha csak most kapcsolt volna, pedig ekkorra már telebeszéltük az irodahelyiséget, már-már olyan szinten, mintha kibomlott volna bensőmben a rég megsejtett batyu, amelybe szellemi kelengyém lehetett pólyálva, ez a fázós, félig-meddig elmeszesedett valami, ősi agyérrendszer, amely talán föl-alá vándorol, mintha gyökeret szeretne verni valahol, ám reflexei még erre sem támadnak föl, hogy a lábamra léptek.

– Ja, csak maga az... – csodálkozott el arcomba vizslatva az irodista – , én meg már azzal voltam, hogy... – de nem mondta el, hogy mivel volt, csak továbbra is a lábamra nehezkedett; lehetséges, hogy itt az volt a bevett bánásmód, afféle üdvözlés, és ez nekem korábban meg sem fordult a fejemben. Amúgy meg csakugyan idős volt, ahogy elnéztem a gyufa világánál, amíg a körmére nem égett, inkább kihalásra ítélt fajta, szóval, semmiképpen sem szerettem volna a bőrében lenni, és még ő nyomja itt a lábfejemet, mintha tréfálna.

– Az elvtársnak hoztam valamit, vagy hogyan is szólítsam – rugaszkodtam neki mostanra már némileg megzavarodva a mondókámnak, mivel én úgy képzeltem, hogy egy elmulasztott látogatását jöttem viszonzni, és visszagondoltam, hogy mi mekkora szívélyességgel vártuk, még a késemről is képes voltam lemondani miatta, habár azt nem tudnám megmondani, hogy a két kés közül pontosan melyik is volt az enyém. – Már ne is haragudjon, de mintha a lábamra taposott volna – igyekeztem a lényegre terelni a figyelmét, pedig az imént még hites társakként számokról ejtettünk szót, és én merő udvariasságból még úgy tettem, mintha mindenféle humbug épp rám szabott lenne, s az érdeklődésem is kizárólag éppen ebben merülne ki. És egyszeriben így elfajult köztünk a hit dolga!

– Elnézést. Csupán az önfegyelmét akartam fölülvizsgálni. Maga eléggé bizonytalanak mondható jelenség, de lehet, hogy nem ártana, ha egy időre berukkoltatnám. Mit szólna ahhoz, ha katonának kellene mennie? Nagy kedvvel tenné?

– Annyi biztos, hogy változásra van szükségem, de a katonaságra, hogy őszinte legyek, egyáltalán nem gondoltam. Föl sem merült bennem valami régi vágású katona képe...

– Úrfi már rajta is van a listán. De a maga papírjai annyira ziláltak, mint-ha a jégesőn szárogatták volna őket. Lenne ehhez hozzáfűznivalója?

– Ez engem igazán meglep. Tulajdonképpen nem is tudtam, hogy léteznek bármiféle papírjaim. Azonban ha még egyszer szíveskedne gyufát gyújtani, hogy megnézzem!

– Miért? Mit kellene látnom?

– Igazság szerint semmit. Csak örülhetek annak, hogy ilyen magas véleményre jutott velem kapcsolatban. Még ha azt is megtudhatnám, hogy valójában mi is a nevem...

– Nem tudja, hogy hívják?

– Én nem, de magának most már tudnia kell, és meg kell hogy mondja nekem is, mert velem még senki sem közölte.

Erre ismét elővette a gyufáját, körülményesen lámpát gyújtott, és átkevert az asztal másik oldalára, ahol valóban öreg papírlapok álltak, akár valami költemény: – Maga Boros Kázmér – olvasta. – Nem Boros Kázmér a neve?

– Kázmér?! Isten ments! – kacagtam, ahogy a számon kifért.

(Folytatjuk)

Sáfrány Imre: Kalapis Zoltán portréja, olaj, 1952